

נאמר (ויקרא יג ב-ג) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוֹ סִפְחָת אוֹ
 בְּהֶרֶת וגו' וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וגו' וְטָמֵא אֹתוֹ, שאדם שיש בעורו
 אחד ממראות הנגעים הטמאים, בא אל הכהן. והכהן מסגירו, מטמאו
 או מטהרו, על פי ההלכות המבוארות בתורה (ויקרא יג א-ז)
 ובמשנה (נגעים פ"א-ח).
 שנינו (נגעים פ"ג מ"א) הַכֹּל מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים. שואלת הגמרא: 'הכל'
 לְאֶתְנוּי מַאי. ומשיבה: לְאֶתְנוּי קָטָן, שאף הוא נטמא אם נראה בו
 נגע. ויש צורך לרבותו, שכן סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא שְׂאִישׁ צְרוּעַ'
 כְּתִיב (ויקרא יג מד), ומשמע שְׂאִישׁ גדול אִין [כן] מיטמא בנגעים
 ונקרא 'צרוע' אך קָטָן לא, לכן קָא מְשַׁמְעֵ לָן – משמיעה לנו
 הברייתא שאפילו קטן מיטמא.
 שואלת הגמרא: וְאִימָא הֵבִי נָמִי – ואולי נאמר שאכן זהו הדין,
 ש'איש צרוע' משמע שרק גדול מיטמא, ומנן לברייתא לרבות קטן.
 ומשיבה: נאמר (ויקרא יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ, וְאָדָם'
 משמע מְכַל מְקוּם – כל שהוא אדם, אף קטן, מיטמא. שואלת
 הגמרא: וְאִלָּא הַפְּסוּק 'אִישׁ צְרוּעַ', לְמָה לִּי לְכוּתְבוּ, ומה הוא
 מלמד. ומשיבה: הַפְּסוּק בא לְבִדְתָנְיָא – ללמד את הדין שנינו
 בברייתא, נאמר 'אִישׁ', ואם כן אִין לִי אִלָּא אִישׁ שמיטמא בנגעים,
 אך אִשָּׁה מְנַן שמיטמאה אם נראה בה נגע, משיבה הברייתא:
 כְּשֶׁהוּא – כשהכתוב אומַר (ויקרא יג מה) 'וְהִצְרִיעַ אֲשֶׁר בוֹ הַנֶּגַע,
 בְּגִדְיוֹ יִהְיֶה פְרָמִים', די היה לומר 'בְּגִדְיוֹ יִהְיֶה פְרָמִים', וודאי שמדובר
 על צרוע שכן הפסוק הקודם דיבר על 'צרוע', ואם כן הפסוק מרבה
 שְׁהָרִי כְּאִן שְׁנַיִם – מדובר על שני מיני מצורעים, דהיינו איש ואשה.
 שואלת הגמרא: אִם בְּן מָה תִּלְמֹד לֹמַר – מה מלמדנו 'אִישׁ'.
 ומשיבה: הַפְּסוּק נדרש לַעֲנִין שֶׁל מָטָה – לענין המוזכר בפסוק הבא
 (שם מה), שהצרוע טעון פרימת בגדים ופריעת ראש, ולענין זה בא
 'איש' למעט שְׂאִישׁ מצורע פּוֹרֵעַ ראשו ופּוֹרֵם בְּגִדְיוֹ וְאִין הָאִשָּׁה
 המצורעת פּוֹרֵעַת ראשה ופּוֹרֵמַת בגדיה.
 שנינו בברייתא: הַכֹּל רוֹאִין אֶת הַנֶּגְעִים וכשרים לפסוק את דינם,
 דהיינו האם הם טהורים, טעונים הסגר או טמאים, ובמשנה (נגעים
 פ"ג מ"א) שנינו עוד הַכֹּל בְּשָׂרִין לְרֵאוּת אֶת הַנֶּגְעִים. שואלת
 הגמרא: לְאֶתְנוּי מַאי – מה בא לשנותו אלו לרבות. ומשיבה:
 לְאֶתְנוּי כֹּחַ שְׂאִינֵי כְּקִי בְּהֵן – בנגעים ובשְׂמֹמְתֵיהֶן של הנגעים,
 שאף הוא כשר לראות נגעים על ידי תלמיד חכם ישראל שילך עימו
 ויסביר לו.
 מקשה הגמרא: וְהָאִמַר מַר – והלא אמר רבי עקיבא (שבועות ו.)
 שכל כֹּחַ שְׂאִינֵי כְּקִי בְּהֵן ובשְׂמֹמְתֵיהֶן, אִינֵי רוֹאִים אֶת הַנֶּגְעִים –
 אסור לו לראות נגעים ולפסוק את דינם אפילו על פי תלמיד חכם
 ההולך עימו.
 מתרצת הגמרא: אִמַר רִבִּינָא, לֹא קָשִׁיא – אין זו קושיא, שכן הָא –
 הברייתא שהתירה לכהן שאינו בקי לראות נגעים, מדברת בכֹּחַ
 דְּמַסְבְּרִי לִיהּ וְסָבַר – שכשנסבירים לו הלכות נגעים, הוא מבין
 אותן, ולכן מותר לו לראות על פי תלמוד חכם המסביר לו והכוון
 רואה ואומר טמא או טהור, וְהָא – דברי רבי עקיבא אמורים על כֹּחַ
 דְּמַסְבְּרִי לִיהּ וְלֹא סָבַר – שאינו מבין את הלכות נגעים אף
 כשנסבירים לו, ולכן אסור לו לראות נגעים אף על ידי תלמיד חכם.
 אחר שריפת פרה אדומה, נאמר (במדבר יט ז) 'וְלָקַחְוּ לְטָמֵא מִעֵפֶר
 שְׂרֵפַת הַחַיִּיטָא, וְנָתַן עֲלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל כָּל בְּלִי', שלוקחים מי מעין 'מים
 חיים' בכלי חרס, ונותנים עליו מאפר שריפת הפרה, ואז המים
 כשרים להזות מהם על טמאי מת לטהרם, שנאמר (שם יח) 'וְלָקַח
 אֲזוּב וְטָבַל בְּמֵימַי וגו' וְהָיָה מֵאִפְרַי הַפְּרָה הָאֲדוּמָה וגו' וְעַל הַנֶּפְשׁוֹת
 אֲשֶׁר הָיוּ שִׁם', נתינת האפר על המים ועירובם קרויה קידוש.
 שנינו (פרה פ"ה מ"ד) הַכֹּל בְּשָׂרִין לְקַדְּשׁ מִי חֲטָאת. שואלת הגמרא:
 'הכל' לְאֶתְנוּי מַאי. ומשיבה: לַדַּעַת רִבִּי יְהוֹנָדָה בא לשון זה לְאֶתְנוּי
 קָטָן לומר שהוא כשר לקדש מי חטאת, וְלַדַּעַת רִבִּין בא לשון זה
 לְאֶתְנוּי אִשָּׁה, דַּתְנֵן – שנינו (פרה שם) הַכֹּל בְּשָׂרִין לְקַדְּשׁ חוּץ
 מִחֲרָשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן. רִבִּי יְהוֹנָדָה מְבַשְּׂרִי בְּקָטָן, וְפוֹסֵל בְּאִשָּׁה
 וּבְאֲנָדְרוּגִינֵינֵם, משמע שרבנן חולקים עליו ומכשירים אשה,

מַאי – מה בא לרבות לשון זה. משיבה הגמרא: 'הכל' בא לְאֶתְנוּי –
 לרבות נְשִׁים, שאף הן חייבות לשמוע מקרא מגילה, ואף יכולות
 לקרותה ולהוציא את האנשים ידי חובתם, וְדַבְּרִין דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
 לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, נְשִׁים חַיִּיבוֹת בְּמִקְרָא מְנִיחָה לְפִי
 שְׂאָף הֵן הָיוּ פְאוּתוֹ הֵנִם שֶׁל פּוֹרִים.
 שנינו בברכות (מה). שג' אנשים שאכלו יחד פת, ונתחייבו בברכת
 המזון, חייבים לזמן, כלומר להזדמן יחד בלשון רבים וכגון לומר
 'ברוך' להזדמן ולהתרות זה בזה להתעורר לברכה מתוך כוונה.
 ונוסח הזימון מפורש שם (מט:).
 שנינו בברייתא הַכֹּל חַיִּיבִין בְּזִימּוֹן. שואלת הגמרא: 'הכל' לְאֶתְנוּי
 מַאי – לרבות מה בא לשון זה. ומשיבה: לְאֶתְנוּי נְשִׁים וְעַבְדִּים
 כְּנֻעָמִים שאף הם בכלל דין זימון, דַּתְנִינָא – וכמו ששנינו בברייתא
 אחרת, שלש נְשִׁים מְזַמְנֵת לַעֲצָמָן, וְכֵן ג' עַבְדִּים שֶׁאֵבְלוּ,
 מְזַמְנֵין לַעֲצָמָן. ואם כן, אף נשים ועבדים שייכים בזימון, ואותם בא
 התנא במשנה לרבות.
 שנינו בברייתא: הַכֹּל מְצַמְרָפִין לְזִימּוֹן. שואלת הגמרא: לְאֶתְנוּי
 מַאי. ומשיבה: לְאֶתְנוּי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין, דְּאָמַר רַב נְחֻמִּין,
 קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין, מְזַמְנֵין עֲלָיו.
 נאמר (ויקרא טו ב-ג) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ וגו' טְמֵאתוֹ הִיא,
 שאדם שזב ממנו זוב, נטמא. וכן נאמר (שם כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יִזָּב זָב
 דְּמָה קָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת נִדְתָּהּ וגו' טְמֵאָה הִיא, שאשה שראתה דם
 לפחות שני ימים שלא בימי נידתה, נקראת זבה, וטמאה היא. ויתר
 דיני הזב וטומאתו מפורשים במסכת זבים.
 שנינו (זבים פ"ב מ"א) הַכֹּל מִטְּמֵאִין בְּזִיבָה. שואלת הגמרא: 'הכל'
 לְאֶתְנוּי מַאי. ומשיבה: לְאֶתְנוּי תִּינוּק בֶּן יוֹמוֹ, שאף הוא מיטמא אם
 ראה זוב, דַּתְנִינָא בברייתא, היה הפסוק צריך לומר רק (ויקרא טו ב)
 'אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ, וְמָה תִּלְמֹד לֹמַר – מה באה ללמדנו
 הכפילות 'אִישׁ אִישׁ', לְרֵבּוֹת תִּינוּק בֶּן יוֹם אֶחָד שְׂאָף הוּא מִטְּמֵא
 בְּזִיבָה, דְּבִרְבִּי יְהוֹדָה. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי שֶׁל רַבִּי יְהוֹנָן בֶּן בְּרוּקָה
 אומַר, אִינֵי צְרוּךְ הַפְּסוּק לְרִבּוּי מִיחוּד לְזֶה, שְׁהָרִי הוּא אומַר (שם
 טו לב-לג) 'זאת תורת הזב וגו' וְהַזָּב אֶת זָבוֹ וְלִזְבָּה, וְלִזְבָּה,
 ומשמעות המילה 'לִזְבָּה' היא שְׂבָל שֶׁהוּא זָבַר, בִּין שֶׁהוּא קָטָן וּבִין
 שֶׁהוּא גָדוֹל, מיטמא בזיבה, ומשמעות 'לִזְבָּה' היא שְׂבָל שֶׁהוּא
 נִקְבָּה, בִּין מְטָה בִין גְּדוּלָה, מיטמאה בזיבה. ואם כן, מָה תִּלְמֹד
 לֹמַר – מה ללמדנו מהכפילות 'אִישׁ אִישׁ', אכן היא אינה מלמדת
 דבר, אלא דַּבְּרָה תּוֹרָה בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, זוהי רגילות הלשון של בני
 האדם, לכפול השם לצחות הלשון, ואין לדרוש מכפילות זו דבר.
 נאמר (במדבר יט יד) 'אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל, כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהָל וגו'
 וְטָמֵא, שכל הנמצא באוהל שיש שם מת, נטמא. ונאמר (שם יח)
 'וְלָקַחְוּ אִישׁ טְהוֹר, וְהָיָה מֵאִפְרַי הַפְּרָה הָאֲדוּמָה וגו' וְעַל הַנֶּפְשׁוֹת
 אֲשֶׁר הָיוּ שִׁם, שכדי לטהר את הטמא צריך להזות עליו מאפר
 הפרה. ואם לא נטהר הטמא, ונכנס למקדש בטומאתו, חייב כרת,
 שנאמר (שם כ) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא (באפר הפרה), וַיִּבְרָתָהּ
 וגו' כִּי אֶת מִקְדְּשׁ ה' טָמֵא'.
 שואלת הגמרא: הלשון ששנינו הַכֹּל מִטְּמֵאִין בְּטָמֵא מַת, לְאֶתְנוּי
 מַאי. ומשיבה: לְאֶתְנוּי קָטָן, שאם היה באוהל המת, נטמא. ואם נגע
 באוכלים ומשקים, נטמאו. ויש צורך לרבותו, שכן סָלְקָא דַּעְתָּךְ
 אֲמִינָא – היה עולה בדעתך לומר, כיון שנאמר (במדבר יט כ) 'אִישׁ
 אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא, ומשמעות 'איש' היא שְׂאִישׁ גדול אִין
 [כן] הרי הוא בתורת טומאת מת אך קָטָן לא, לכן קָא מְשַׁמְעֵ לָן –
 משמיע לנו הכתוב (שם יח) 'וְעַל הַנֶּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שִׁם, שכל
 שהוא בכלל נֶפֶשׁ, נטמא במת, ואפילו קטן.
 שואלת הגמרא: אחרי שלא נתמעט קטן מטומאת מת, אִלָּא הַפְּסוּק
 'אִישׁ, לְמַעוּטֵי מַאי – למעט מה הוא בא. ומשיבה: לְמַעוּטֵי קָטָן
 מְבָרְתָהּ, שהכתוב 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא, וַיִּבְרָתָהּ' מְחַיֵּב כרת
 את הגדול שנכנס למקדש בטומאה, אבל קטן, אף שהוא מקבל
 טומאה, מכל מקום שנכנס טמא למקדש הוא פטור מכרת, שכן שנינו
 בכלל עונשין.

המשך ביאור למס' ערכין ליום שני עמ' א

10 להזות, ואם כן ערל שמוטר לגעת בתרומה קל וחומר שמוטר להזות.
11 שנינו פעמיים (חולין ב. טו): תכל שוֹחֲטִין. שואלת הגמרא: לְאֶתְנוּי
12 מֵאִי באו בשני המקומות הללו תיבות 'הכל'. ומשיבה: תְּדָא – אחת
13 מהן באה לְאֶתְנוּי פּוֹתֵי, לומר ששחיתתו כשירה, וְתְדָא – והתיבה
14 השניה באה לְאֶתְנוּי יִשְׂרָאֵל שהוא מוֹמְרָ לְדַבֵּר אַחַד.
15 שנינו (כתובות קי): תכל מַעְלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שאם הבעל רוצה
16 לעלות והאשה אינה רוצה, תצא בלא כתובה, ואם האשה רוצה
17 לעלות והבעל אינו רוצה, יוציא ויתן כתובה. שואלת הגמרא: 'הכל'
18 לְאֶתְנוּי מֵאִי.

1 ולשיטתם בא התנא לרבות אשה בתיבת 'הכל', אבל לרבי יהודה
2 התנא בא לרבות קטן.
3 שנינו (פי"ב מ"י) תכל בְּשִׁירֵין לְהִזּוֹת מִי חֹטֵאת עַל הַטְּמֵא כְּדִי
4 לְטַהְרוֹ. שואלת הגמרא: 'הכל' לְאֶתְנוּי מֵאִי. ומשיבה: לְאֶתְנוּי עֶרְל
5 – יהודי שלא נימול משום שמתו אחיו מחמת המילה, וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר
6 – ודין זה הוא כדעת רבי אלעזר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֶרְל שְׁהֵי,
7 הַזֹּאתוֹ בְּשִׁרְהָ. ואף שהערל אסור בתרומה וקדשים כמו טמא, מכל
8 מקום הזאתו כשירה, ואין דינו כטמא שאסור להזות, משום שיש
9 ללמוד קל וחומר מטבול יום, שטבול יום אסור לגעת בתרומה ומותר

54 כן הני כהנים, הואיל ואשתרי בלאים לנבייהו – הואיל והותר להם
 55 כלאים בבגדי כהונה בשעת עבודה, לא לחייבו בציצית, לכן קא
 56 משמע לן הברייתא, נהי דאשתרי בעידן עבודה, בלא עידן עבודה
 57 לא אשתרי – אף שהותר להם כלאים בבגדי כהונה בשעת עבודה,
 58 מכל מקום שלא בשעת עבודה אסורים בכלאים, ולכן נתחייבו
 59 בציצית.
 60 שנינו בברייתא: הכל חייבין בתפילין, כהנים ליום וישראלים.
 61 שואלת הגמרא: פשיטא, ומשיבה: כהנים איצטריך ליה, שכן
 62 סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתוב (דברים ו ח) 'וקשרתם לאות
 63 על ירך ידך והיו למטפת בין עיניך', הוקשו תפילין של יד לתפילין של
 64 ראש ללמד שכל דאיתיה במצוה דיד איתיה במצוה דראש – כל
 65 שחייב בשל יד חייב בשל ראש, וכל הפטור משל יד פטור משל ראש,
 66 והני כהנים, הואיל וליתנהו – ובשעת עבודה אינם פקיום מצוה
 67 תפילין של יד, דכתיב בבגדי כהונה (ויקרא ו ג) 'ולבש על פשו'ו'
 68 ללמד שיהיה הבגד על בשרו ממש ולא יהא דבר חוצץ בינו – בין
 69 בגד הכהונה ובין פשו'ו, וכיון שאינם יכולים להניח תפילין של יד,
 70 אימא במצוה דראש נמי לא לחייבו – תאמר שגם בשל ראש לא
 71 יתחייבו, קא משמע לן הברייתא תפילין של יד ושל ראש לא
 72 מעכבי אהרדי – אין מעכבות זו את זו. מביאה הגמרא ראייה שאינן
 73 מעכבות: פדתנן (מנחות לח), תפלה של יד אינה מעכבת את של
 74 ראש, ושל ראש אינה מעכבת את של יד, ולכן מכל מקום נתחייבו
 75 כהנים בתפילין של ראש. שואלת הגמרא: ומאי שנא – ומדוע שונה
 76 דין תפילין דיד שבו כהנים פטורים, דכתיב בבגדי כהונה 'ולבש על
 77 פשו'ו', הרי בשל ראש נמי – גם יש לפוטרו, שכן כתיב (שמות כט
 78 ו) 'ושמת המצנפת על ראשו', שאסור שיהיה דבר חוצץ בין ראשם
 79 למצנפת, ואם כן אינם יכולים להניח תפילין של ראש. משיבה
 80 הגמרא: תנא – שנינו בברייתא, שערו של כהן גדול היה נראה בין
 81 ציץ למצנפת, ששם מניח תפילין, ואם כן אין המצנפת חוצצת בין
 82 הראש לתפילין ואין התפילין חוצצת בין הראש למצנפת.
 83 שנינו בברייתא: הכל חייבין בתקיעת שופר, כהנים ליום וישראלים
 84 וישראלים. שואלת הגמרא: פשיטא, ומשיבה: כהנים איצטריך
 85 ליה, שכן סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתוב לגבי תקיעת שופר
 86 בראש השנה (במדבר כט א) 'יום תרועה ויהיה לכם', שחייב
 87 התקיעה הוא רק יום אחד, לכן מאן דליתיה אלא בתקיעה דחד
 88 יומא, חייב – רק מי שחייב בתקיעה יום אחד (ראש השנה) בלבד,
 89 חייב בשופר בראש השנה, והני כהנים, הואיל ואיתנהו בתקיעה
 90 פוליה שתא – הואיל וכל השנה חייבים הם לתקוע, דכתיב (במדבר
 91 י ו) 'ותקעתם בהצצרת על עולותיכם, אימא – שמא תאמר שלא
 92 לחייבו בראש השנה. שואלת הגמרא: מי דמי – האם דומה
 93 תקיעתם בכל השנה לתקיעה שבראש השנה, הרי התם – שם לגבי
 94 תקיעת כל השנה מדובר בהצצרות, והכא לגבי ראש השנה מדובר
 95 בשופר, והיאך היה מקום לפטור כהנים מתקיעת שופר ששם
 96 תוקעים כל השנה בחצוצרות. מתרצת הגמרא תירוצא אחר: איצטריך
 97 – מכל מקום נצרך להשמיע את חיוב הכהנים, שכן סלקא דעתך
 98 אמינא, הואיל ותנן במשנה (ר"ה כו:), שנה חיובל לראש השנה
 99 לתקיעה ולצרכות, שביום כפור של שנת היובל תוקעים ומברכים
 100 כמו בראש השנה של כל שנה, שכן הקיש הכתוב את ראש השנה
 101 ליום כפור של יובל, אם כן דאיתיה – רק מי ששייך בכל המצוות של
 102 יובל איתיה – שייך במצוות ראש השנה, אך מי דליתיה – שאינו
 103 שייך בכל המצוות של יובל ליתיה – אינו שייך במצוות ראש השנה,
 104 והני כהני, הואיל וליתנהו – ואינם חייבים בכל מצוות יובל, דתנן
 105 (להלן לג), כהנים ולויים מוקרין לעולם – יכולים למכור משדה
 106 אחוזתם אף בשנת היובל,

1 משיבה הגמרא: לשון 'הכל' בא לאתווי – לרבות עבדים, שאם יש
 2 לאדם עבד כנעני מהול ורוצה למוכרו, והעבד רוצה שלא להמכר
 3 אלא בארץ ישראל, כופה העבד את רבו להעלותו לארץ ישראל
 4 למוכרו שם. מבררת הגמרא: ולמאן דתני עבדים פהריא – ולדעת
 5 מי ששנה 'עבדים' בפירוש במשנה (שם), נמצא ש'הכל' לא בא
 6 לרבותם, אם כן לאתווי מאי – מה בא לרבות. משיבה הגמרא:
 7 לאתווי מנה היפה לנה הרעה – שיכול הבעל לכופה את אשתו או
 8 האשה לכופה את בעלה, לעלות מחוץ לארץ ישראל, אפילו
 9 ממקום טוב (נוה יפה) שבחוץ לארץ למקום רע (נוה הרעה) שבארץ
 10 ישראל. מוסיפה הגמרא לבאר: שנינו בהמשך המשנה (שם) 'ואין
 11 הכל מוציאין מארץ ישראל לחוץ לארץ, לשון 'הכל' בא לאתווי
 12 עבד שפירח מחוצה לארץ לארץ, שאין רבו יכול להוציאו חוצה
 13 לחוץ לארץ, אלא חייב למוכרו בארץ ישראל, כדי שישאר העבד
 14 בארץ משום ישוב ארץ ישראל. ובמה ששנינו (שם) 'הכל מעלין
 15 לירושלים', 'הכל' בא לאתווי שיכול הבעל לכופה את אשתו או
 16 האשה את בעלה לעלות לירושלים, אפילו מנה היפה שבשאר
 17 ארץ ישראל לנה הרעה בירושלים. ובמה ששנינו (שם) 'ואין הכל
 18 מוציאין מירושלים, מבררת הגמרא: 'הכל' לאתווי מאי, ומשיבה:
 19 לאתווי שאין הבעל מוציא את אשתו מירושלים, ולא האשה את
 20 בעלה, אף מנה הרעה שבירושלים לנה היפה שבשאר ארץ
 21 ישראל.
 22 אחר שפירשה הגמרא מה בא לרבות לשון 'הכל' ששנינו במשניות
 23 וברייתות, מפרשת הגמרא את הלשון ששנינו בכמה מקומות 'הכל
 24 חייבין וכו' כהנים לויים וישראלים, אגב משנתנו ששנינו בה לשון זה.
 25 שנינו בברייתא: הכל חייבין פסוקה, כהנים ליום וישראלים.
 26 שואלת הגמרא: פשיטא – הלא פשוט הוא שהם אלו שחייבים, שכן
 27 אי הני לא מחייבי – אם כהנים לויים וישראלים אינם חייבים בסוכה,
 28 אזי מאן מחייבי – מי הוא זה שמחויב בה. משיבה הגמרא: כהנים
 29 איצטריך ליה – נצרכה הברייתא להשמיע את חיוב הכהנים
 30 בסוכה, שכן סלקא דעתך אמינא – היה עולה בדעתך לומר הואיל
 31 וכתוב (ויקרא כג מב) 'בפסחת תשבועי בשעת ימים', ואמר מר
 32 בברייתא (סוכה כח), שהפסוק נדרש תשבו בשבעת ימים כעין
 33 תדורו, שדירת האדם בסוכה צריכה להיות כדרך שהוא דר בביתו
 34 כל השנה, אם כן מה דירה של אדם בביתו היא איש ואשתו יחד,
 35 אף דירת סוכה צריכה להיות איש ואשתו יחד, והני כהנים –
 36 וכהנים אלו, הואיל וכגני עבודה נינהו – הואיל ומוטל עליהם לעבוד
 37 בטרה במקדש את עבודת הרגל, ופורשים מנשותיהם שלא
 38 להטמא, אינם יכולים לשבת בסוכה כעין דירה, ולא לחייבו בסוכה
 39 כלל, קא משמע לן – משמיעה לנו הברייתא, נהי דפטירי – אף
 40 שפטורים מסוכה בשעת עבודה, שאז אינם יכולים לדור בסוכה,
 41 מכל מקום בלא שעת עבודה חייבי מחייבי, מידי דהנהו אהולכי
 42 דרכים – כשם שמצינו בדין הולכי דרכים, דאמר מר בברייתא (סוכה
 43 כו:), הולכי דרכים שהולכים ביום ונחים בלילה, פטורין מן הפסוקה
 44 ביום וחיובים בלילה, ומוכח שאף שאינם יכולים לקיים ממש 'כעין
 45 תדורו', חייבים בסוכה באופן שהם יכולים לקיימה.
 46 שנינו בברייתא: הכל חייבין בציצית, כהנים ליום וישראלים.
 47 שואלת הגמרא: פשיטא שהם החייבים, שהרי אם הם אינם חייבים
 48 בציצית, מי הוא שחייב בה. משיבה הגמרא: כהנים איצטריך ליה,
 49 שכן סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתוב (דברים כב יא) 'לא תלבש
 50 שעמנו' ומיד בהמשך נאמר (שם כב יב) 'גדילים תעשה לך על ארבע
 51 פנות פסותך', סמיכות מצות ציצית לאיסור כלאים מלמדת דמאן
 52 דלא אשתרי בלאים לנבייה בלבישה הוא דמחייב במצות ציצית
 53 – רק מי שלא הותר לו ללבוש כלאים, הוא שנצטווה בציצית, ואם